Notársky úrad v Spišskej Belej (1895) 1923 – 1945 (1950)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	Obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1564_13442	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Notársky úrad v Spišskej Belej	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	(1895) 1923 – 1945 (1950)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	9,80 b. m. – úradné knihy 119 ks (1901 – 1949), registratúrne pomôcky 50 ks (1923 – 1948), spisový a ostatný materiál 27 šk. (1923 – 1950), účtovné knihy 68 ks (1923 – 1944), matričné knihy 12 ks (1895 – 1922), matričné spisy 1 šk. (1897 – 1898)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Notársky úrad v Spišskej Belej	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Na základe zákona č. 275/1922 Zb. stratila Spišská Belá svoje dovtedajšie postavenie mesta so zriadeným magistrátom a bola vyhlásená za veľkú obec. Naďalej jej však bolo dovolené používať označenie mesto. Podľa vyhlášky ministra vnútra č. 412/1922 Zb. a so súhlasom ministra s plnou mocou pre správu Slovenska bola od 1. januára 1923 zrušená pôsobnosť mešťanostu, mestského policajného kapitána a magistrátu vo veciach štátnej administratívy, ktorá prešla na Okresný úrad v Kežmarku. Štátnu správu a jej úlohy zabezpečoval obecný notár. V Spišskej Belej túto funkciu až do zrušenia notárskych úradov vykonával Slovák Ján Somora. Neskôr bol k nemu ako druhý pomocný notár pridelený bývalý mestský senátor Aurel Harsányi. Notársky úrad v Spišskej Belej vykonával agendu sídelnej obce. Do roku 1922 bola Spišská Belá súčasťou Spišskej stolice. V roku 1923 bolo mesto začlenené do novovytvorenej Podtatranskej	Dejiny správy pôvodcu

		župy č. XIX so sídlom v Liptovskom Mikuláši. V rokoch 1928 – 1939 boli župy nahradené krajinským zriadením. Celé územie Slovenska v tom čase spravoval Krajinský úrad v Bratislave. V rokoch 1940 – 1945 tvorila Spišská Belá súčasť Tatranskej župy so sídlom v Ružomberku. Na okresnej úrovni bola najskôr začlenená do slúžnovského okresu v Kežmarku. V roku 1923 sa stala súčasťou obvodu Okresného úradu v Kežmarku. Obecná správa pozostávala od roku 1923 z obecného zastupiteľstva, obecnej rady a starostu. Volené obecné zastupiteľstvo prerokovávalo rozpočet, fondy obce, záverečný účet obce, prevody a prenájmy majetku, kultúrno-školské záležitosti, voľbu zamestnancov, čestných občanov a pod. Zasadaniam (boli neverejné) predsedal starosta. Členovia zastupiteľstva poberali za svoju činnosť v zastupiteľstve čestný honorár, ktorého výška sa odvíjala od účasti na zasadnutí zastupiteľstva. Obecná rada tvorená starostom, jeho dvoma námestníkmi, obecným notárom a niekoľkými volenými členmi pripravovala a vykonávala uznesenia obecného zastupiteľstva vo veciach samosprávy a viedla tiež bežnú hospodársku správu obce. Zasadaniam (boli verejné) predsedal starosta. Starosta reprezentoval obec navonok a riešil úlohy, ktoré boli obci uložené. K dispozícii mal niekoľkých obecných zamestnancov. Komisie podávali návrhy obecnej rade a zastupiteľstvu a naopak prerokúvali záležitosti, ktoré im rada alebo zastupiteľstvo pridelili. Zriadená bola finančná, hospodárska a lesná, stavebná a okrášľujúca, sociálno-zdravotná, kultúrna a podniková komisia. Posledná zmieňovaná mala vo svojej kompetencii vedenie obecných podnikov. Obecný úrad pozostával z administratívno-policajného, hospodárskeho a lesného oddelenia, pokladne a učtárne. Výmerom Župného úradu v Ružomberku č. 15.575/I-1942 bolo rozpustené obecné zastupiteľstvo. Zároveň s tým bol ustanovený vládny komisár, ktorému pri rozhodovaní o záležitostiach obce pomáhala poradná komisia. Vládny komisár vykonával svoju úlohu až do 23. júna 1944, kedy sa konala ustanovujúca schôdza obecného výboru. Okresný náčelník vymenoval ešte 22. apríla 1944 starostu, jeho námestníka, členov obecného výboru a ich náhradníkov. Notárske úrady boli zrušené na základe nariadenia Slovenskej národnej rady č. 26/1945 Zb.	
3.2.3.	Archival history	Notársky úrad v Spišskej Belej vykonával centralizovanú správu registratúry podľa kancelárskeho poriadku pre obce, obecných a obvodných notárov č. 126.000/1902 BM. Písomnosti fondu boli umiestnené v budove obecného domu. Časť z nich sa nachádzala v jednej miestnosti na prízemí, časť v nevyhovujúcich pivničných priestoroch. Materiál spravovali poverení zamestnanci mesta pod dohľadom obecného notára. Až do roku 1952 sa písomnostiam nevenovala dostatočná pozornosť. Zachované ostali len tie druhy, ktoré boli potrebné k výkonu ďalšej agendy. Situácia sa čiastočne zlepšila po nástupe Bruna Beneho za archívneho referenta na	Dejiny archívneho fondu

		Okresnom národnom výbore v Kežmarku. Mestský národný výbor v Spišskej Belej poveril správou archívu vtedajšieho matrikára Jána Jendrichovského, ktorý v rokoch 1953 – 1956 začal tento fond postupne triediť a usporadúvať. V roku 1959 nadviazal na jeho prácu okresný archivár JUDr. Jozef Szontagh. V budove Mestského národného výboru v Spišskej Belej ostali písomnosti fondu uložené až do roku 1963, keď bol všetok materiál presťahovaný do Okresného archívu v Poprade so sídlom v Starej Ľubovni. V rokoch 1964 – 1965 bol archívny fond usporiadaný a inventarizovaný archivármi Karolom Heinsom, Martou Medveckou a Františkom Vicianom. V súvislosti s hľadaním vhodnej účelovej budovy pre archív sa archívny fond ani po svojom prevzatí nevyhol viacerým sťahovaniam. V roku 1972 bol archívny fond presťahovaný do budovy bývalej papierne v Poprade. V roku 1991 sa fond spolu s archívom presťahoval do budovy Mestského úradu v Poprade a v roku 1995 na súčasné miesto uloženia do budovy Štátneho archívu v Prešove, pracovisko Archív Poprad na Sobotskom námestí č. 20 v Poprade-Spišskej Sobote.	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Písomnosti pochádzajúce z činnosti Notárskeho úradu v Spišskej Belej boli do správy archívu odovzdané 1. júla 1960 (č. p. 58), 12. decembra 2007 (č. p. 679) a 19. novembra 2024 (č. p. 2253).	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and content	Archívny fond predstavuje cenný zdroj informácií pre poznanie politických, hospodárskych a spoločenských dejín mesta v prvej polovici 20. storočia. Nachádzajú sa tu zápisnice obecného zastupiteľstva, obecnej rady, finančnej komisie, matriky, rôzne daňové, účtovné a evidenčné knihy (napr. evidencia cudzincov, domovských listov, požiarov, lesných hájnikov, pôrodných báb). V prezidiálnych spisoch sa nachádzajú rôzne obežníky, úpravy, šetrenia nadriadených úradov o činnosti politických strán alebo národnostných otázkach. Obsahujú situačné správy podávané notárom o politickej, hospodárskej, náboženskej alebo inej situácii. Medzi prezidiálne spisy bola včlenená tiež agenda civilnej protileteckej obrany (CPO). V administratívnych spisoch možno naopak nájsť informácie o voľbách do obecného zastupiteľstva, verejných zhromaždeniach politických strán, činnosti KSČ, rôznych stavebných záležitostiach, súpisy poľnohospodárskych zvierat, pasienkov a pod. V rámci ostatného materiálu sa vo fonde nachádzajú rôzne obecné štatúty, vyúčtovanie vstupného do Belianskej jaskyne, divadelné plagáty či prospekty a ponuky filmov pre miestne kino Osveta.	Obsah a rozsah archívneho fondu

3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	V rokoch 1953 – 1956 vykonal pod dohľadom okresného archivára Bruna Beneho vyraďovanie pracovník Mestského národného výboru v Spišskej Belej Ján Jendrichovský. Vyradené vtedy boli hlavne rôzne zbierky zákonov, noviny, časopisy, úradné vestníky, kartotéky a nepoužité tlačivá. Po prevzatí fondu do archívu z neho Karol Heins a Marta Medvecká v roku 1963 vyradili písomnosti bez trvalej archívnej hodnoty. Išlo o rôzne upomienky, doručenky, sprievodné listy, obecné svedectvá, zisťovanie a šetrenie majetkových pomerov a domovskej príslušnosti, účtovné doklady, poistenky, vyživovacie príspevky, záznamy o expedovaní spisov, kartotéky, nepoužité tlačivá, duplikáty pokladničných denníkov, rozpočtov a záverečných účtov a pod.	Vyraďovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	V budúcnosti sa budú z Matričného úradu v Spišskej Belej preberať ďalšie matričné knihy.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	Archívny fond Notársky úrad v Spišskej Belej je sprístupnený formou inventára v nasledovnej chronologicko-numerickej štruktúre: 1. Úradné knihy 1.1. Správne úradné knihy 1.2. Evidenčné úradné knihy 2. Spisový materiál 2.1. Registratúrne pomôcky 2.1.1. Prezidiálne registratúrne pomôcky 2.1.2. Administratívne registratúrne pomôcky 2.2. Spisy 2.2.1. Prezidiálne spisy 2.2.2. Administratívne spisy 3. Účtovný materiál 4. Ostatný materiál	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	Prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovať so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language/scripts of material	Slovenský, nemecký a maďarský jazyk	Jazyk/písmo archívnych dokumentov

3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	Nepoškodený	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	HEINS, Karol – MEDVECKÁ, Marta – SZONTAGH, Jozef – VICIAN, František. Obecný notársky úrad Spišská Belá 1923 – 1945, inventár. Poprad: Okresný archív v Poprade, 1966. HEINS, Karol – MEDVECKÁ, Marta – VICIAN, František. Obecné a obvodné notárske úrady okresu Kežmarok 1913 – 1944, katalóg. Poprad: Okresný archív v Poprade, 1969.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Prešove, pracovisko Archív Poprad, Sobotské námestie 18, 20, 058 01 Poprad.	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Druhopisy štátnych matrík sú umiestnené v Štátnom archíve v Prešove, špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Archívne fondy nadriadených úradov štátnej správy na okresnej úrovni: Okresný úrad v Kežmarku (1919) 1923 – 1945 (1949) Archívne fondy kompetenčne predchádzajúce činnosti notárskeho úradu: Magistrát mesta Spišská Belá 1286 – 1922 (1932) Archívne fondy kompetenčne nadväzujúce na činnosť notárskeho úradu: Mestský národný výbor v Spišskej Belej (1932) 1945 – 1990 (1993) Archívne fondy kompetenčne príbuzných úradov miestnej štátnej správy na obecnej, resp. obvodnej úrovni pôsobiacich v regióne v období existencie pôvodcu fondu: Notársky úrad mesta Kežmarok (1895) 1923 – 1945 (1959) Obvodný notársky úrad v Bušovciach 1895 – 1945 (1950) Obvodný notársky úrad v Holumnici 1895 – 1944 (1951) Obvodný notársky úrad v Ľubici (1882) 1920 – 1945 (1951) Obvodný notársky úrad v Slovenskej Vsi (1888) 1908 – 1945 (1950) Obvodný notársky úrad vo Vrbove (1869) 1923 – 1945 (1950)	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	GRIGER, Michal (zost.). *Spišská Belá. 700 rokov od udelenia mestských práv*. Bratislava: Obzor, 1971, 114 s. HAVIAR, Tomáš – KOLLÁROVÁ, Zuzana – PISARČÍK, František. *Lesná železnica Spišská Belá – Lendak*. Kežmarok: Jadro, 2022, 159 s. ISBN 978-8089426-78-2. KOLLÁROVÁ, Zuzana (zost.). *Spišská Belá*. Prešov: Universum, 2006, 436 s. ISBN 80-89046-37-1.	Informácie o publikovaní

		LORENČÍK, Ľubomír. *Hospodárstvo Spišskej Belej 1918 – 1939. Diplomová práca*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2002, 67 s.	
3.6.1.	Note	Použitá literatúra: DUBOVSKÝ, Ján. Písomnosti notárskych úradov. In *Slovenská archivistika*, 1982, roč. 17, č. 2, s. 64-80. ŠVORC, Peter. Politický život a obecná správa v Spišskej Belej (1918 – 1945). In KOLLÁROVÁ Zuzana (zost.). *Spišská Belá*. Prešov: Universum, 2006, s. 157-184.	Poznámka
3.7.1.	Archivist´s note	Opis archívneho fondu vypracoval Mgr. Ľuboš Janaček	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition.	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	15. apríl 2025	Dátum vyhotovenia opisu